

Сумський державний педагогічний університет
імені А.С.Макаренка

Навчально-науковий інститут педагогіки і психології

Кафедра дошкільної і початкової освіти

ЗАТВЕРДЖУЮ

Директор Навчально-наукового
інституту педагогіки і психології

Світлана КОНДРАТЮК

28 січня 2025 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Сучасні технології вивчення мовно-літературної освітньої галузі

галузь знань **01 Освіта / Педагогіка**

спеціальність **013 Початкова освіта**

Освітня програма: Початкова освіта

Мова навчання українська

Погоджено науково-методичною
комісією ННПП
«21» січня 2025 р.

Голова _____
Юлія БОНДАРЕНКО
док. пед. наук, професор

Розробник: Парфілова Світлана Леонідівна, кандидат педагогічних наук,
доцент, доцент кафедри дошкільної і початкової освіти

Робоча програма розглянута і схвалена на засіданні кафедри дошкільної і
початкової освіти

Протокол №6 від «26» грудня 2024 р.

Завідувач кафедри
кандидат педагогічних наук,
доцент

Наталія ПАВЛУЩЕНКО

Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Освітній ступінь	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 4	магістр	Обов'язкова	
		Рік підготовки:	
1-й		1-й	
Семестр			
2-й		2-й	
Лекції			
12 год.		8 год.	
Практичні, семінарські			
14 год.		6 год.	
Самостійна робота			
90 год.		119 год.	
Консультації:			
4 год.		2 год.	
Вид контролю: екзамен			
Загальна кількість годин – 120			

1. Мета вивчення навчальної дисципліни

Навчальна дисципліна «Сучасні технології вивчення мовно-літературної освітньої галузі» є нормативною навчальною дисципліною для студентів спеціальності 013 Початкова освіта з додатковою спеціальністю 012 Дошкільна освіта освітнього ступеня «Магістр» (ОК 1.10).

Курс «Сучасні технології вивчення мовно-літературної освітньої галузі» складено у відповідності з наступними нормативними документами: освітньо-кваліфікаційною характеристикою (ОКХ) і освітньо-професійною програмою (ОПП) підготовки магістрів з початкової освіти, затвердженими наказом МОН України «Про затвердження складових галузевих стандартів вищої освіти з напрямку підготовки 01 «Освіта», навчальним планом, розробленим на принципах Європейської кредитно - трансферної системи (ЕСТБ).

Мета курсу: засвоєння сучасних технологічних і методичних засад навчання у сучасній початковій школі української мови і літературного читання, оволодіння новітніми технологіями та прийомами ведення занять.

Завдання курсу:

- забезпечити науково-методичними знаннями про освітній процес у мовній галузі;
- формувати вміння виявляти й використовувати кращі надбання педагогічного досвіду;
- сприяти розвитку творчого мислення і свідомого підходу до методів активного навчання рідної мови;
- навчити технологічному моделюванню уроку української мови і літературного читання;
- орієнтувати на роботу в умовах реформування мовної освіти в Україні;
- забезпечити набуття здобувачами вищої освіти навичок soft skills упродовж усього періоду навчання.
- враховувати потреби регіонального розвитку, інтереси стейкхолдерів із підготовки висококваліфікованих фахівців, для яких притаманне поєднання якості освітньої та науково-дослідної підготовки.

Відповідно до освітньо-професійної програми «Початкова освіта. Другого рівня вищої освіти» у студентів необхідно сформувати загальні та спеціальні (фахові) компетентності, а саме:

ЗК 1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК 2. Здатність генерувати нові ідеї (креативність).

ЗК 4. Здатність працювати автономно.

ЗК 5. Здатність доцільно планувати та організовувати процес навчально-пізнавальної діяльності учнів початкових класів.

СК 2. Здатність використовувати різні стратегії комунікації державною та іноземною мовами в професійній та науковій діяльності у сфері початкової освіти.

СК 3. Здатність застосовувати інформаційно-комунікаційні технології та цифрові сервіси в організації освітнього та наукового процесів у сфері початкової освіти.

СК 4. Здатність створювати та застосовувати інноваційні технології в навчанні освітніх галузей, визначених у Державному стандарті початкової освіти, в стандартних, нестандартних та невизначених ситуаціях.

СК 5. Здатність до педагогічного партнерства в професійній та науковій діяльності, саморозвитку та навчання впродовж життя.

СК 6. Здатність управляти освітнім процесом у сфері початкової освіти, що потребує нових стратегічних підходів, з урахуванням аспектів соціальної та етичної відповідальності.

СК 7. Здатність інтегрувати знання й розв'язувати складні задачі, провадити дослідження та/або інноваційну діяльність з метою розвитку нових знань та процедур у сфері початкової освіти.

СК 9. Здатність усвідомлювати соціальну значущість майбутньої професії; дотримуватися принципів толерантності, академічної доброчесності, формування навичок time-менеджменту та інших soft skills.

СК 10. Здатність цілеспрямовано орієнтувати дітей молодшого шкільного віку на відчуття духовного зв'язку з країною, усвідомлення історії нашої держави, її національних звичаїв і традицій; здатність використовувати ефективні елементи народної педагогіки, традиції національного виховання в умовах реалізації Концепції Нової української школи

У результаті вивчення навчальної дисципліни «Сучасні технології вивчення мовно-літературної освітньої галузі» (ОК 1.10; додаткова спеціальність 012 Дошкільна освіта) для освітнього ступеня «Магістр» студент повинен

знати:

- мету і зміст сучасної мовної освіти;
- оптимальний вибір сучасних форм, методів і засобів навчання рідної мови;
- вибір структури і змісту уроку, спрямованих на ефективне розв'язання дидактичних завдань;
- підходи до творчої діяльності, що відкриває простір для розвитку індивідуальних здібностей особистості й забезпечує її підготовку до життя;
- прийоми створення на основі загальної технології, зберігаючи її основні риси та принципи, предметно-мовну;
- технологію використання методів активного навчання;
- технологію побудови уроку як цілісного творчого процесу.

Вміти:

- працювати над психолого-педагогічною, методичною, технологічною літературою; самостійно користуватися статтями у фахових журналах, книгами педагогів-новаторів, які присвячені проблемам технології сучасного уроку української мови і літературного читання;
- використовуючи науково обґрунтовані принципи, методи і прийоми розкриття суті певних технологічних понять, будувати предметно-мовні технології;
- готуватися до уроків нових типів, організувати самостійну розробку уроків української мови, літературного читання з використанням інноваційних технологій навчання;

- вивчати та використовувати досвід учителів початкової школи з викладання предмету «Рідна мова»; розрізняти традиційне та інноваційне у викладанні мови;
- набувати навичок soft skills упродовж усього періоду навчання.

Програмою курсу «Сучасні технології вивчення мовно-літературної освітньої галузі» для освітнього ступеня «Магістр» передбачено лекційні, практичні заняття та різні форми самостійної роботи.

2. Передумови для вивчення дисципліни

Дисципліни, які мають бути вивчені раніше: дидактика, педагогіка загальна, педагогічна психологія, фізіологія, методика навчання української мови, методика навчання літературного читання, педагогічні технології в початковій школі, філософія.

3. Результати навчання за дисципліною

ПРН 1	Мати спеціалізовані концептуальні знання, що включають сучасні наукові здобутки у сфері професійної діяльності, уміння / навички розв'язання проблем початкової освіти, необхідні для проведення досліджень та / або провадження інноваційної діяльності з метою розвитку нових знань та процедур.
ПРН 2	Вільно обговорювати результати професійної діяльності, досліджень та інноваційних проєктів у сфері початкової освіти державною та іноземною мовами усно і письмово.
ПРН 3	Створювати інноваційне інформаційно-освітнє середовище початкової школи, адаптувати його до різних умов реалізації освітнього процесу.
ПРН 5	Здійснювати супервізію, інтервізію, надавати педагогічну, психологічну та методичну допомогу учасникам освітнього процесу.
ПРН 6	Об'єктивно оцінювати результати діяльності учнів та колективів у сфері початкової освіти, проводити педагогічну експертизу, здійснювати моніторинг власної педагогічної діяльності.
ПРН 7	Організовувати освітній процес як цілісну систему формування особистості дитини молодшого шкільного віку; використовувати в освітньому процесі теоретичні засади та сучасні технології навчання освітніх галузей, визначених Концепцією Нової української школи.

ПРН 8	Формувати в дітей молодшого шкільного віку сталі уявлення про національно-патріотичну свідомість, національно-культурну ідентичність, морально-етичні норми і правила поведінки; реалізовувати завдання, принципи та шляхи національно-патріотичного виховання.
ПРН 9	Здатність продовжувати навчання з високим ступенем автономії.

4. Критерії оцінювання результатів навчання

Шкала ЄКТС	Критерії оцінювання навчальних досягнень студента
A	Ставиться за повні та міцні знання матеріалу в заданому обсязі, вміння вільно виконувати практичні завдання, передбачені навчальною програмою; за знання основної та додаткової літератури; за вияв креативності у розумінні і творчому використанні набутих знань та умінь.
B	Ставиться за вияв студентом повних, систематичних знань із дисципліни, успішне виконання практичних завдань, засвоєння основної та додаткової літератури, здатність до самостійного поповнення та оновлення знань. Але у відповіді студента наявні незначні помилки.
C	Ставиться за вияв студентом майже повних, систематичних знань із дисципліни, в більшій мірі успішне виконання практичних завдань, засвоєння основної та додаткової літератури, переважання здатність до самостійного поповнення та оновлення знань. Але у відповіді студента наявні помилки.
D	Ставиться за вияв знання основного навчального матеріалу в обсязі, достатньому для подальшого навчання і майбутньої фахової діяльності, поверхову обізнаність з основною і додатковою літературою, передбаченою навчальною програмою; можливі суттєві помилки у виконанні практичних завдань, але студент спроможний усунути їх із допомогою викладача.
E	
FX	Виставляється студентові, відповідь якого під час відтворення основного програмового матеріалу поверхова, фрагментарна, що зумовлюється початковими уявленнями про предмет вивчення. Таким чином, оцінка «незадовільно» ставиться студентові, який неспроможний до навчання чи виконання фахової діяльності після закінчення ВНЗ з можливістю повторного навчання за програмою відповідної дисципліни.
F	Виставляється студентові, відповідь якого під час відтворення основного програмового матеріалу далека від сутності, що зумовлюється відсутністю уявлень про предмет вивчення. Таким чином, оцінка «незадовільно» ставиться студентові, який неспроможний до навчання чи виконання фахової діяльності після закінчення ВНЗ без повторного навчання за програмою відповідної дисципліни.

Розподіл балів

Поточний контроль														Підс. контр. (екз.)	Сума
РОЗДІЛ 1			РОЗДІЛ 2					РОЗДІЛ 3							
Т. 1.1	Т. 1.2		Т. 2.1	Т. 2.2			Мод.к.	Т. 3.1	Т. 3.2	Т. 3.3			Мод.к		
Поточний контроль, у т.ч. самост. роб.														25	100
5	5		5	10			15	5	10	5			15		

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою
90 – 100	A	відмінно
82 – 89	B	добре
74 – 81	C	
64 – 73	D	задовільно
60 – 63	E	
35 – 59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання
1 – 34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

5. Засоби діагностики результатів навчання

Засобами оцінювання та методами демонстрування результатів навчання є: екзамен, тестування, творчі завдання, презентації результатів виконаних завдань, оцінка самостійної роботи магістрів.

6. Програма навчальної дисципліни

6.1. Інформаційний зміст навчальної дисципліни

*Розділ 1. Загальні питання технології навчання української мови.
Напрямки оновлення початкової школи в галузі мовної освіти*

Тема 1.1. Новий етап розвитку мовної освіти сучасної початкової школи. Теоретичні основи перебудови початкового курсу української мови

Актуальність модернізації шкільної мовної освіти. Оновлення змісту і методичного забезпечення мовної освіти: основні принципи оновлення змісту; безперервність освіти; реалізація завдань розвивального навчання.

Завдання сучасного курсу української мови. Удосконалення змісту мовної освіти на сучасному рівні. Оцінювання навчальних досягнень учнів з української мови.

Тема 1.2. Роль мовної освіти у формуванні інтелектуально-розвиненої, висококультурної особистості. Навчально-методичний комплекс з української мови та літературного читання

Рідна мова, як основа інтелектуального і духовного розвитку особистості. Комунікативно-діяльнісне спрямування у навчанні мови. Формування мовної особистості молодшого школяра у процесі початкової освіти.

Нові підходи до програм та підручників з української мови та читання. Технологія фахової мовленнєвої підготовки студентів – майбутніх учителів початкових класів.

Розділ 2. Особливості технології уроку української мови та літературного читання

Тема 2.1. Загальні питання технології навчання української мови і літературного читання. Особливості технологічного підходу до основних аспектів сучасного уроку української мови та літературного читання

Технологія викладання української мови як розділ лінгводидактики. Технологія як предмет. Завдання технології навчання української мови в початкових класах.

Організаційно-дидактичний, психологічний, освітній та санітарно-гігієнічний аспекти сучасного уроку в початковій школі.

Тема 2.2. Сучасний урок української мови: ознаки та вимоги. Особливості технології уроку української мови і літературного читання

Класифікація уроків української мови, літературного читання та особливості їх проведення. Урок як технологія. Ознаки та вимоги до технологізації побудови уроку української мови та читання.

Структурні елементи уроку в умовах технологізації. Багатоваріантність структури уроків. Форми організації навчальної діяльності на уроці. Мотиваційне забезпечення уроку.

Розділ 3. Інновації у викладанні української мови і літератури в початковій школі

Тема 3.1. Інноваційні педагогічні процеси в розвитку пізнавальної діяльності учнів на уроках рідної мови

Педагогічні концепції в галузі мовної освіти. . Педагогічні технології, що опановуються практикою початкової школи України: модульно-розвивальна технологія навчання, технологія глибокого засвоєння знань на основі схемно-знакових моделей, технологія інтегрованого уроку, технологія особистісно-зорієнтованого уроку, інтерактивні технології кооперативно-групового навчання, ітерактивні технології ситуативного моделювання, інтерактивні технології опрацювання дискусійних питань, проектні технології, комп'ютерна інформаційна технологія, мультимедійні уроки. Критерії обирання технологій до уроків мови і читання. Використання комп'ютерних технологій на уроках української мови, літературного читання.

Тема 3.2. Шляхи і засоби оптимізації навчального процесу на уроках української мови та літератури в початковій школі. Підвищення ефективності освітнього процесу на уроках української мови та читання. Формування пізнавального інтересу як необхідна передумова шкільного навчання.

Поняття оптимізації навчання. Сутність і критерії оптимізації. Вивчення особистості учня - важлива умова оптимізації. Оптимальний відбір змісту, форм і методів. Оптимізація процесу навчання. Шляхи оптимізації навчання. Вправи, які можна використовувати для оптимізації.

Різноманітні підходи до підвищення ефективності освітнього процесу на уроках української мови та читання. Етапи навчання в системі застосування методів активізації пізнавальної діяльності учнів. Методи, форми та компоненти розвитку пізнавальної активності молодших школярів на уроках рідної мови. Інтегровані уроки рідної мови й мовлення. Диференційоване навчання. Роль навчального кабінету в піднесенні ефективності уроків мови. Діяльнісний підхід у формуванні пізнавальної мотивації учнів початкової школи.

Тема 3.3. Самостійна робота як метод активного навчання на уроках рідної мови. Вивчення передового досвіду вчителів – шлях до педагогічної майстерності

Видатні педагоги про роль самостійної роботи в розвитку пізнавальної активності учнів. Види самостійної роботи на уроках української мови і літературного читання. Функції самостійної роботи.

Педагогічна майстерність і педагогічний досвід. Головні науково-методичні положення процесу вивчення і узагальнення передового педагогічного досвіду. Фрагменти уроків за методиками вчителів-новаторів.

6.2. Структура та обсяг навчальної дисципліни

Назви змістових розділів та тем	Кількість годин									
	Денна форма					Заочна форма				
	Усього	у тому числі				Усього	у тому числі			
		Лекції	Практичні	Консультації	Самостійна робота		Лекції	Практичні	Консультації	Самостійна робота
Розділ 1. Загальні питання технології навчання української мови. Напрямки оновлення початкової школи в галузі мовної освіти										
Тема 1.1. Новий етап розвитку мовної освіти сучасної початкової школи. Теоретичні основи перебудови початкового курсу української мови		2	2		12					16
Тема 1.2. Роль мовної освіти у формуванні інтелектуально-розвиненої, висококультурної особистості. Навчально-методичний комплекс з української мови та літературного читання		-	2	2	12		2			16
Розділ 2. Особливості технології уроку української мови та літературного читання										
Тема 2.1. Загальні питання технології навчання української мови і літературного читання. Особливості технологічного підходу до основних сучасного уроку української мови та літературного читання		2	2		12		2	2		16
Тема 2.2. Сучасний урок української мови: ознаки та вимоги. Особливості технології уроку української мови і літературного читання		2	2		12		2			20
Розділ 3. Інновації у викладанні української мови і літературного читання в початковій школі										
Тема 3.1. Інноваційні педагогічні процеси в розвитку пізнавальної діяльності учнів на уроках рідної мови		2	2		14		2			19
Тема 3.2. Шляхи і засоби оптимізації навчального процесу на уроках української мови та		2	2	2	14		2	2		16

літератури в початковій школі. Підвищення ефективності освітнього процесу на уроках української мови та читання. Формування пізнавального інтересу як необхідна передумова шкільного навчання.										
Тема 3.3. Самостійна робота як метод активного навчання на уроках рідної мови. Вивчення передового досвіду вчителів – шлях до педагогічної майстерності		2	2		14				2	16
Всього:	120	12	14	4	90	120	8	6	2	119

Теми практичних (семінарських) занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		Денна форма	Заочна форма
1.	Новий етап розвитку мовної освіти сучасної початкової школи. Теоретичні основи перебудови початкового курсу української мови	2	
2.	Роль мовної освіти у формуванні інтелектуально-розвиненої, висококультурної особистості. Навчально-методичний комплекс з української мови та літературного читання	2	2
3.	Загальні питання технології навчання української мови і літературного читання. Особливості технологічного підходу до основних аспектів сучасного уроку української мови та літературного читання	2	2
4.	Сучасний урок української мови: ознаки та вимоги. Особливості технології уроку української мови і літературного читання	2	
5.	Інноваційні педагогічні процеси в розвитку пізнавальної діяльності учнів на уроках рідної мови	2	
6.	Шляхи і засоби оптимізації навчального процесу на уроках української мови та літератури в початковій школі. Підвищення ефективності освітнього процесу на уроках української мови та читання. Формування пізнавального інтересу як необхідна передумова шкільного навчання	2	2
7.	Вивчення передового досвіду вчителів – шлях до педагогічної майстерності. Самостійна робота як метод активного навчання на уроках рідної мови	2	
Разом		14	6

7. Рекомендовані джерела інформації

Основні

1. Барановська О. В. Змішане навчання у початковій школі: нові форми взаємодії: Методичні рекомендації. Київ: «Фенікс», 2021. 64 с.
2. Горошкіна О. Особливості навчання української мови в Новій українській школі. ДЗ «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка». 2021. Вип. 13. С. 20 – 24.
3. Державний стандарт базової і повної загальної середньої освіти. URL: http://ru.osvita.ua/legislation/Ser_osv/28030/
4. Закон України про повну загальну середню освіту. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/463-20#Text>
5. Концепція «Нова українська школа». <https://nus.org.ua/wp-content/uploads/2017/07/konczepczyia.pdf>
6. Кулик О. Д. Мовленнєвий розвиток учнів основної школи в процесі вивчення словотвірної системи української мови: монографія. Київ: Інтерсервіс, 2018. 474 с.
7. Методика навчання української мови в початковій школі : навчально-методичний посібник для студентів вищих навчальних закладів / за наук. ред. М. С. Вашуленка. К. : Літера ЛТД, 2012. 364 с.
8. Методика викладання української мови: Навч. посібник / за ред. С. І. Дорошенка. 2-е вид., перероб. і допов. К. : Вища шк., 2017. 398 с.
9. Омельчук С. Сучасна українська лінгводидактика: норми в термінології і мовна практика фахівців: монографія. Київ: Видавничий дім «Києво-Могилянська академія», 2019. 356 с.
10. Савченко О. Я. Методика читання у початкових класах. К.: Освіта, 2007. 334 с.

Додаткові

1. Бакум З., Артеменко Л. Навчання синтаксису української мови в контексті компетентнісної парадигми освіти: лінгвістичний аспект. Славістичні студії : лінгвістика, літературознавство, дидактика : збірник наукових праць. Хмельницький : ФОП Бідюк Є. І., 2021. Вип. 9. С. 12 – 17.
2. PISA–2018: Основні результати та висновки. URL: http://pisa.testportal.gov.ua/wpcontent/uploads/2020/07/National_report_short_PISA_2018.pdf
3. Савченко О.Я. Дидактика початкової освіти: підручник. К.: Грамота, 2012. 504 с.
4. Словник-довідник з української лінгводидактики: навч. посіб. / за заг. ред. М. Пентилюк. К.: Ленвіт, 2015. 320 с.

5. Типові освітні програми. 1 - 2 класи. Нова українська школа + Закон України "Про Освіту" + Державний стандарт початкової освіти / О.Я.Савченко, Р. Б. Шияна. К. : Видавничий дім «Освіта», 2018. 240 с.

6. Чинні програми та підручники з української мови для закладів середньої освіти. URL : <https://mon.gov.ua/ua/osvita/zagalna-serednya-osvita/navchalni-programi>

7. Нова українська школа: poradnik dla vchytelja / під заг. ред. Н. М. Бібік. К.: ТОВ «Видавничий дім «Плеяди», 2017. 206 с.

8. Інструменти, обладнання та програмне забезпечення, використання яких передбачає навчальна дисципліна (за потребою)

До навчальної дисципліни «Технології вивчення освітньої галузі «Українська мова і література» розроблено дистанційний курс для студентів денної і заочної форм навчання відповідно. Розміщені на сайті дистанційного навчання Сумського державного педагогічного університету імені А.С.Макаренка.

Курс доступний для перегляду тільки зареєстрованим користувачам.

Інформаційні ресурси

1. <http://nus.org.ua/news/uryad-opublikuvav-novyj-derzhstandart-pochatkovoyi-osvity-dokument/> - Державний стандарт початкової освіти
2. <http://nus.org.ua/news/opublikuvaly-typovi-osvitni-programy-dlya-1-2-klasiv-nush-dokumenty/> - Типові освітні програми для 1 – 2 класів НУШ
3. <http://yakistosviti.com.ua/uk/Navchannia-gramoti> - навчання грамоти М. С. Вашуленко та ін.
4. <https://lib.imzo.gov.ua/xmlui/handle/123456789/324> – книги Захарійчук М. Д